

O JAVNIM PROSTORIMA ISPOČETKA

-KONKURS ZA KONCEPTUALNE POSTAVKE
INTERVENCIJA NA JAVNIM PROSTORIMA KRAGUJEVCA-

O JAVNIM PROSTORIMA ISPOČETKA

-KONKURS ZA KONCEPTUALNE POSTAVKE INTERVENCIJA NA JAVNIM PROSTORIMA KRAGUJEVCA-

U poslednjih tridesetak godina grad Kragujevac nije sproveo i realizovao ni jedan značajan arhitektonsko-urbanistički konkurs koji bi posvedočio ispravnom razvitku grada. Iako grad Kragujevac u 2018. godini proslavlja 200 godina od osnivanja moderne srpske države, ovaj jubilej je značajan utoliko što će služiti za podsećanje na slavne dane i isticanje vrednosti ovog grada, ali ta vrednost se u urbanističkom smislu završava početkom tranzicije i gubljenjem poverenja da su konkursi legitiman način da se od mnoštva ideja izabere ona koja će biti reprezent savremenog momenta.

URBANIUM vas poziva da kroz tekst, skicu, model, maketu, stihove, crteže, video zapis, bilo koje pisano i vizuelno sredstvo prezentujete koncept intervencije na 4 odabrana javna prostora u Kragujevcu.

Sva 4 prostora imaju svoje osobenosti, istorijske vrednosti i priče, duh realnog konteksta i momenta koji mogu poslužiti kao polazna tačka za promišljanje.

Od konkursnih rešenja se očekuje da koji god medij za prezentaciju koncepta se iskoristi, taj koncept bude moguć da se realizuje u prostoru u vidu prostorno-umetničke instalacije. Upotreba materijala je slobodna.

Ovim konkursom URBANIUM želi da stavi akcenat na koncept, inicijalnu ideju, ideju koja uvezuje projekat od prve misli do finalne realizacije. Svako ponaosob tu ideju ostvaruje kroz različite alate bilo skiciranjem, verbalno, pisano, modeliranjem kao legitimnim metodama da se ideja postavi i nastavi dalje svoj život prvo kroz projekat, a onda ako je imala sreće i kroz realizaciju.

LOKACIJA BR. 1
POTEZ "VELIKI PARK"-MUZEJ "21. OKTOBAR"

LOKACIJA BR. 1

POTEZ "VELIKI PARK"-MUZEJ "21. OKTOBAR"

Predmet intervencije je potez, pešačka transversala koja povezuje dve važne parkovske celine grada - Veliki park i Spomen-park Šumarice sa muzejom "21. oktobar". Spomen-park i Veliki park čine nedeljivu prostornu celinu - dele isti tematski i idejni okvir od trenutka njihovog uspostavljanja odnosno rekonstrukcije. Osnovni narativ je sećanje na Drugi svetski rat.

Kao parkovska struktura Veliki park ili Gornji park, nastao je početkom XX veka, da bi nakon Drugog svetskog rata bio obnovljen. Projektovan je kao slobodna parkovska kompozicija sa centralnom pešačkom alejom koja se nastavlja sve do Muzeja "21. oktobar". Duž staze, u okviru parka, formirane su "niše" - prostori za sedenje i odmor, gde se u svakoj od njih nalazio po jedan kameni postament sa bustom narodnog heroja. Bilo ih je ukupno 16. Za razliku od spomen-parka, Veliki park, odnosno "Aleja heroja" nakon vandalizovanja i krađa bisti 2000tih godina nikada nije obnovljena. Danas, jedini predmet pažnje i održavanja su zeleni zasadi i obnova popločanja centralne staze. Park je tematski i sadržajno ispražnjen, osim nekoliko objekata komercijalnog karaktera.

Spomen-park Šumarice, komemorativni kompleks koji se prostire na oko 400ha površine je interdisciplinarna intervencija u pravom smislu te reči - pejzažno, urbanističko-arhitektonska struktura, sa nizom skulpturno-scenskih elemenata. U njegovom stvaranju, idejnom i realizaciji, angažovan je veliki broj urbanista, arhitekata, vajara, pisaca i drugih umetnika - slikar Đorđe Andrejević Kun, arhitekta Nikola Dobrović, arhitekta Jovanka Jeftanović, arhitekta Bratislav Stojanović, skulptor Miodrag Živković, skulptor Ante Gržetić, skulptor Nandor Glid, inženjer hortikulture Smiljan Kljajić, pesnikinja Desanka Maksimović, književnik Dobrica Ćosić i dr; ali uz veliku podršku tadašnjih političkih struktura na svim nivoima. Kao i većina prostornih celina ove vrste, bila je predmet arhitektonsko-urbanističkog konkursa, pri čemu je izvedeno rešenje arhitekata Mihaila Mitrovića i Radivoja Tomića. Nakon Drugog svetskog rata imao je važnu didaktičko-ideološku funkciju, ali i kulturno-edukativni karakter koji se neguje i danas.

Muzej "21. oktobar", delo arhitekata Ivana Antića i Ivanke Raspopović, je krajnja tačka pešačke transferzale koja je predmet konkursa. Potez je važan prostorni element komemorativne manifestacije koja se obeležava svakog 21. oktobra, kao Dan sećanja na stradanje građana Kragujevca tokom velikog rata. Deo je, prilazne avenije, putanje procesije koja vodi do samog središta spomen-parka, spomenika V3, dela vajara Miodraga Živkovića, gde se svake godine održava komemorativna manifestacija "Veliki školski čas".

Kompleks jednom godišnje, 21. oktobra, ima poseban komemorativni i ceremonijalni karakter, dok se u svakodnevnom kontekstu, zahvaljujući rekreativnim i turističkim sadržajima, koristi kao omiljeno šetališe i odmorište stanovnika grada i njegovih posetilaca.

Na kilometar dugačkom potezu koji povezuje dve celine, ali i u gornjoj zoni Velikog parka postoje funkcionalno i formalno nedefinisane zelene površine, čime su ostavljene široke mogućnosti prostorno-umetničkih intervencija najrazličitije vrste.

LOKACIJA BR.2
JKP "GRADSKE TRŽNICE" - ZELENA PIJACA

URBANIUM
Center for Research and Sustainable
Development in Architecture
and Urban Planning

DANI ARHITEKTURE KRAGUJEVAC
DAYS OF ARCHITECTURE KRAGUJEVAC

LOKACIJA BR.2 JKP "GRADSKE TRŽNICE" - ZELENA PIJACA

Prostor Ženske pijace, danas Zelene pijace, predstavlja prvi jasno definisani građeni gradski prostor za potrebe trgovinom poljoprivrednim proizvodima i namirnicama u prvoj polovini XX veka u Kragujevcu.

Nakon razaranja u Prvom svetskom ratu, Kragujevac je izgubio jedino mesto u vidu trga koji je bio uređen za nabavku životnih namirnica čija je pozicija bila na prostoru današnjeg Gornjeg betonskog mosta na levoj obali Lepenice. Taj prostor je bio upotrebljen dvadesetih godina XX veka za potrebe izgradnje Artiljerijsko-Tehničkog zavoda, nove Upravne zgrade i betonskih mostova. Time je Kragujevac izgubio jedini predviđen prostor za ovu namenu, što je rezultiralo brojnim peticijama u kojima se zahtevalo kvalitetnije rešavanje pitanja gradske tržnice. Godine 1924. je formirana Komisija za izbor odgovarajuće lokacije. Ozbiljnost pristupu ovom problemu svedoče realizacija javnog konkursa i izbor najboljeg projekta. Tako je odabrana današnja lokacija koja je u to vreme imala dovoljno prostora koji je bio pogodan za građenje jedne reprezentativne javne građevine na uzdignutom platou u neposrednom okruženju već postojećeg parka. Glavni objekat je građen u periodu od 1928-1929. godine po projektu ruskog arhitekta Georgija Kovalevskog koji je takođe bio zadužen da projektuje Veliki park u Kragujevcu. Danas Zelena pijaca predstavlja najznačajniji gradski prostor koji je zub vremena ipak dotakao. Glavni objekat je doživeo jednu rekonstrukciju i adaptaciju za potrebe smeštanja administracije 80tih godina XX veka. Nakon toga objekat nije adekvatno saniran i rekonstruisan te se danas mogu uočiti brojna oštećenja. Sam plato nije nikad doživeo svoju ispravnu rekonstrukciju zajedno sa prodajnim pultovima-tezgama koje su danas dotrajale, neadekvatne i nagomilane u centralnom gradskom prostoru. Aktuelnim planovima predviđeno je da se pijaca sa ove pozicije izmesti i postane slobodan trg. O ovoj ideji se može diskutovati, specijalno zbog navika građana i jedne stvarne potrebe za pijačnim prostorom u centru.

Predloženim konceptom/idejom, odnosno prostorno-umetničkom instalacijom potrebno je pokrenuti pitanje „peticije“, participacije i zainteresovanosti građana za ovaj prostor koji mogu izgubiti ovaj prostor, a sa druge strane mogu dobiti neki nov prostor sa drugačijom namenom. Ne postoji stav ni pro ni contra. Potrebno je instalacijom preispitati jedno od dva rešenja. Predložene pozicije za instalacije su na samoj platformi umesto 1 do 2 tezge ili u samoj unutrašnjosti glavnog objekta koji se može posmatrati kao izložbeni prostor.

Napomena: istorijski podaci o nastanku Zelene pijace su preuzeti iz monografije „Ženska pijaca“ u Kragujevcu – Tragovi u istoriji i kulturi (https://issuu.com/milovanovic/docs/monografija_trznica)

LOKACIJA BR. 3
PROSTORNO-KULTURNA ISTORIJSKA CELINA "KNEŽEV ARSENAL"

URBANUM
Center for Research and Sustainable
Development in Architecture
and Urban Planning

DANI ARHITEKTURE KRAGUJEVAC
DAYS OF ARCHITECTURE KRAGUJEVAC

Industrijska celina “Vojno - tehničkog zavoda”, poznatog i pod imenom Knežev Arsenal, predstavlja najočuvaniji celinu urbanog industrijskog pejzaža, jedinstvenu po svom pionirskom karakteru poduhvata (u istorijskom, sociološkom, graditeljskom i estetskom pogledu). Kompleks namenskih i administrativnih zgrada formiran je u drugoj polovini XIX i prvim decenijama XX veka, sa vizuelno jasno sagledivom evolucijom arhitektonske ideje. Nakon II svetskog rata postaje “grad u gradu”, “zabranjeni grad”, koji tek nakon 2005. godine postaje javno vidljiv i prepoznatljiv, otkrivajući svoje sadržaje i vredno industrijsko nasledje.

Ovu kulturno - istorijsku celinu čini oko 50 objekata - najrazličitijih administrativnih, stambenih, proizvodnih i pomoćnih objekta.

Predmet ovog konkursa je jedinstveni trg koga grade objekti Stara topolivnica - danas muzej “Stara livnica”, Mašinska radionica - hala g forme sa šed krovovima, u čijem centru se nalazi Veliki dimnjak, kao i parkovska celina ispred objekta Čaurnice.

Svi objekti koji su konkursom obuhvaćeni su napušteni, osim objekta Stare topolivnice, koja funkcioniše kao muzej sa stalnom postavkom oruđa, oružja i pomoćne opreme, proizvedenih u kragujevačkoj fabrici.

Čitava celina ima svoj svakodnevni i privremeni - posebni režim funkcionisanja. Na svakodnevnom nivou, zbog svoje blizine gradskom jezgri, trg funkcioniše kao parking. Međutim, poslednjih godina ova prostorna celina zauzima značajno mesto u kulturnom životu grada. Knežev Arsenal je posebno prepoznat u muzičkoj i filmskoj industriji. Postao je prostor u kome se već tradicionalno održava jedan od najpoznatijih muzičkih festivala na otvorenom “Arsenal fest”. Siluete njegovih objekata bile su primamljiva scenografija za snimanje serije “Titanik - krv i čelik” u italijansko-irskoj koprodukciji.

Sa druge strane, dugo vremena se razmišlja o trajnijim rešenjima i poduhvatima za ovaj prostor. Ideja koja je privukla najviše pažnje stručne javnosti je da se prostor prenameni za potrebe Filološko-umetničkog fakulteta, tačnije za njegove umetničke odseke.

Svi istorijski slojevi, postojeće ili moguće namene ovog prostora, predstavljaju narativ iz koga se može crpeti inspiracija za intervenciju kroz prostorno-umetničku instalaciju u ovom prostoru.

LOKACIJA BR 4
POTEZ "PRODOR"

URBANIUM
Center for Research and Sustainable
Development in Architecture
and Urban Planning

DANI ARHITEKTURE KRAGUJEVAC
DAYS OF ARCHITECTURE KRAGUJEVAC

LOKACIJA BR.4 POTEZ "PRODOR"

Osim velikog kompleksa Spomen parka Šumarice koji se formirao u drugoj polovini XX veka, u samom centru Kragujevca se u isto vreme formirao potez Zeleni prodor (kasnije nazivan samo Prodor) koji je predstavljao Le Korbizijevsko rešenje uvođenja zelenila u vidu poteza od trga Kod Krsta do Skupštine grada kao poveznice istorijskih delova grada. Inicijalno je zamišljen kao manifestacioni trg sa zelenilom dug pola kilometra bez mnogo objekata, a kasnije je doživeo izmene koje su dovele do izgradnje oko 50 000m² stambenog prostora u objektima visoke spratnosti. Ova intervencija je kroz decenije podrazumevala rušenje starog gradskog jezgra za potrebe uvođenja novog savremenog urbanističkog poteza. Generalni urbanistički plan i brojne objekte visoke spratnosti (Hotel Kragujevac i stambeni soliteri) su dela arhitekta Jovanke Jeftanović koja je gradila u Kragujevcu do sredine sedamdesetih godina. Originalni plan je rađen u periodu od 1949-1961 i doživeo je nekoliko izmena do danas. Prodor je sedamdesetih dobio i robnu kuću „Kragujevčanka“ koji je presekao ovaj potez na dve celine. Devedesetih i dvehiljaditih su izgrađeni objekti neki koji su definisali preciznije potez a neki koji su narušili osnovne principe inicijalne ideje Prodora. Godine 2013. od strane tadašnjih gradskih vlasti je prezentovano idejno rešenje podzemne garaže sa trgom kao potencijalnog rešenja za prostor Prodora koji je postao parking. Uzimajući u obzir dinamiku razvoja ovog poteza, inicijalne ideje, njeno podržavanje i odstupanje od nje tokom vremena, prostorno-umetničkom instalacijom je potrebno postaviti nov savremeni okvir, podjednako idejom snažan kao i Zeleni prodor koji je bio velika i revolucionarna intervencija u gradskom jezgru. Pozicija instalacije je slobodna na čitavom potezu.

NAGRADE

Stručni žiri će odabrati po jedno rešenje za sve pojedinačne lokacije koji će biti pohvaljeni u dve kategorije:

1. Konceptualna postavka i intenzitet ideje koja se prenosi bez obzira na izvodljivost
2. Konceptualna postavka i intenzitet ideje koja se prenosi u onoj meri koja omogućava realizaciju u vidu prostorno-umetničke instalacije

Svi radovi će biti izloženi u okviru izložbe, kao i na web stranici i društvenim mrežama Dana arhitekture Kragujevca. Radovi koji će biti odabrani za izvođenje će biti prezentovani u toku Dana arhitekture Kragujevca od 10-13. maja 2018. godine na odabranim lokacijama.

URBANIUM zadržava pravo da u odnosu na izvodljivost, kratak rok za izvođenje i ekonomsku ograničenost u saradnji sa autorima izvrši eventualne korekcije u postavci kako bi prostorno-umetničke instalacije bile prezentovane u zadatom terminu.

Autori pohvaljenih radova u obe kategorije će imati mogućnost da prezentuju svoje radove u okviru pecha kucha prezentacije u toku manifestacije. Za autore pohvaljenih radova obezbeđen je smeštaj.

Nakon prezentacija stručni žiri i publika će odabrati po jedan najbolji rad u obe kategorije za koje je obezbeđena nagrada u iznosu od 200EUR.

PRAVO UČEŠĆA

Pravo učešća imaju pojedinci ili timovi, studenti ili mlade arhitekete do 35 godina sa teritorije Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Hrvatske. U timovima je neophodno da jedan član bude student arhitekture ili srodnih fakulteta odnosno arhitekta ili srodne profesije. Broj članova u timu je ograničen na 4.

OBAVEZNI PRILOZI ZA DOSTAVLJANJE

Plakat veličine 50/70cm u jpg formatu 300dpi, vertikalno. Kompozicija i sadržaj plakata su slobodni. Na plakatu ne prikazivati imena autora, već ih u zasebnom txt fajlu zajedno sa biografskim podacima priložiti uz plakat. Obavezan je dodatan tekstualni prilog sa objašnjenjem koncepta do 500 reči. Materijal se šalje na urbaniumkg@gmail.com. Sva dodatna pitanja postavljati na urbaniumkg@gmail.com. Podloge su dostupne na sajtu daniarhitekturekg.com

ROKOVI I DATUMI

Datum raspisivanja konkursa: 01.04.2018.

Rok za dostavljanje radova: 25.04.2018.

Rezultati radova: 30.04.2018.

Izložba i prezentacija prostorno-umetničkih instalacija: 10-13.05.2018.

STRUČNI ŽIRI

Slobodan Jović (DANS, Novi Sad, Srbija)

Jasmin Sirco (LIFT-Dani arhitekture Sarajeva, BiH)

Dušan Stojanović (arhitektonski kolektiv Raster, Beograd, Srbija)

Anđela Karabašević (AKVS, Beograd, Srbija)

Natalija Bogdanović (Urbanium, Kragujevac, Srbija)

ORGANIZATOR

Centar za istraživanje i održivi razvoj u arhitekturi i urbanizmu - URBANIUM, Kragujevac

Dani arhitekture Kragujevac

POKROVITELJ

Grad Kragujevac

PARTNERI

Univerzitet u Kragujevcu

Filološko-umetnički fakultet u Kragujevcu

Narodni muzej u Kragujevcu

Spomen-park Kragujevački oktorbar - Muzej 21. oktobar Kragujevac

JKP Gradske tržnice Kragujevac